

عنوان:

ارزیابی جرم تروریسم در پرتو اسناد بین المللی

چکیده

یکی از مسائل مهم و حساس جامعه بین‌المللی در عصر امروز، پدیده تروریسم و آثار آن در تحولات روابط بین‌الملل است چرا که تروریسم از تهدیدی ملی به یک تهدید بین‌المللی و جهانی مُبدّل گشته است. ماهیت جهانی این مسأله، جامعه بین‌المللی را وادار به انجام اقداماتی برای مقابله با تروریسم نموده است. گرچه اقدامات مختلفی اعم از یک‌جانبه و دوجانبه و یا منطقه‌ای برای کنترل تروریسم صورت گرفته، اما اقدامات همه‌جانبه و مشارکت همه‌ی دولت‌ها در جهت مبارزه با پدیده تروریسم امری اجتناب‌ناپذیر است و مناسب‌ترین مکان به منظور حل نمودن این مشکل جهانی سازمان ملل متحد است. در راستای مبارزه با پدیده تروریسم جامعه بین‌المللی با آگاهی از خطرهای ناشی از تروریسم، اقدامات متعددی را در مقابله با این پدیده انجام داده است. نتیجه‌ی این اقدامات، تصویب قطعنامه‌ها و معاهدات ضدتروریسم در مورد ابعاد مختلف پدیده‌ی تروریسم بوده است. گرچه جامعه جهانی در دستیابی به یک تعریف مورد قبول از تروریسم توفیقی نداشته، اما کنوانسیون‌های ضدتروریسم مصوب سازمان‌های بین‌المللی، اعمال تروریستی مختلف را تعریف و از آن‌ها به عنوان جرایم بین‌المللی یاد می‌کنند. روش تحقیق حاضر به صورت توصیفی-اسنادی می‌باشد.

واژگان کلیدی: تروریسم، سازمان ملل متحد، کنوانسیون‌های بین‌المللی.

تروریسم بین‌المللی از اشکال نوین بزهکاری محسوب می‌شود که در دهه‌های اخیر (به ویژه پس از دوران جنگ سرد) ظهور و گسترش یافته و موجب نگرانی جدی مردم، دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی شده است. همچنین، امروزه پدیده تروریسم به یکی از پدیده‌های حاد و بحران‌ساز در جامعه بین‌المللی تبدیل شده و مبارزه با آن در سرلوحه مباحث نمایندگان دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی قرار گرفته است.

تروریسم بین‌الملل در واقع، مهم‌ترین ارزش‌هایی را که در منشور ملل متحد مورد تأکید قرار گرفته است، مورد حمله قرار می‌دهد. بدین ترتیب همان‌گونه که ملاحظه می‌گردد تروریسم یک تهدید جهانی است. اعمال تروریستی نظیر قتل، گروگان‌گیری، هواپیماربایی و تخریب اموال و اماکن، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را نقض کرده و روابط بین‌الملل را تحت تأثیر قرار داده است. ماهیت جهانی این مسئله، جامعه بین‌المللی را وادار به انجام اقداماتی برای مقابله با تروریسم کرده است. گرچه اقدامات مختلفی اعم از یک‌جانبه، دوجانبه و یا منطقه‌ای برای کنترل تروریسم صورت گرفته، اما اقدامات همه‌جانبه و مشارکت تمامی دولت‌ها در مبارزه با تروریسم امری اجتناب‌ناپذیر است و مناسب‌ترین مکان برای حل این مشکل سازمان ملل متحد است.

همچنین نکته‌ای که بایستی به آن اشاره نمود این است که، تروریسم، پدیده‌های جدید نیست. تاریخ مشحون از اقداماتی تروریستی است که حیات بی‌گناهان را سلب یا تهدید کرده، افراد بشر را از حقوق و آزادی‌های اساسی خود، محروم ساخته است. روابط دوستانه میان دولت‌ها را در معرض خطر قرار داده و تمامیت ارضی و امنیت دولت‌ها را به مخاطره افکنده است.

بیان مسئله

در عصر ما تروریسم از تهدیدی ملی به یک تهدید بین‌المللی و جهانی مُبدل گشته است. در عصر جهانی شدن و فناوری های پیشرفته، اقدامات تروریستی، دیگر در مرزهای ملی یا منطقه‌ای محصور نمی‌گردد. روند فزاینده گسترش مسافرت‌های هوایی، انقلاب ارتباطات، اقتصاد جهانی خصوصی و جهان بدون مرزی که در آن زندگی می‌کنیم، شرایطی به ارمغان آورده است که می‌تواند مورد سوء استفاده تروریست‌ها قرار گیرد. تروریست‌ها با جلب مساعدت از هم‌پیمانان فرا مرزی و ارتباطات و شبکه‌های مالی، می‌توانند تقریباً هر جا که بخواهند، اقدامات تروریستی خویش را سازماندهی کنند و به اجرا گذارند. واکنش‌های حکومت‌ها اغلب بیش از اندازه، ناهماهنگ و متشتت است و از این رو مهارت و تبحر تروریست‌ها را موجب شده است. گرچه تروریست‌ها همگام با روند جهانی شدن، پیشرفت کرده‌اند، اما در قید و بندهای بین‌المللی، ناشی از آن گرفتار نگشته‌اند. از آن جا که تروریست‌ها به عاملانی بین‌المللی مُبدل شده‌اند، هیچ منطقه، دولت، ملت یا شخصی از اقدامات آن‌ها مصون نمی‌ماند. تروریست‌ها از خارج آموزش دیده، فرمان داده شده، سلاح دریافت می‌کنند و پس از ارتکاب عمل مجرمانه، به آنجا پناه می‌برند. (پطروس غالی، ۱۹۹۸ : ۱۱۶).

فعالیت های تروریستی، از آن جهت افزایش یافته است که تروریست‌ها با موفقیت، خود را با روند جهانی شدن وفق داده‌اند، در حالی که تلاش‌ها و مساعی ضدتروریسم به صورتی بخشی و ملی مانده است. همچنین انگیزه‌های تروریسم، تغییر یافته است. در سال‌های جنگ سرد، تروریست‌ها اصولاً از انگیزه‌های ایدئولوژیک، تأثیر می‌پذیرفتند. آن‌ها جرایم خود را برای کسب اعتبار و جلب منفعت انجام می‌دادند، امروزه تروریست‌های متأثر از افراطی‌گری‌های مذهبی، ممکن است چیزی برای عرضه به عموم نداشته باشند و سکوت آن‌ها، تعیین جا و مکان آن‌ها را دشوار نماید.

جامعه‌ی بین‌المللی باید اقدامات ضدتروریستی مؤثری را توسعه دهد که تجلیات پیچیده و جهانی تهدیدهای فزاینده‌ی تروریستی را مورد توجه قرار دهد. اقدام یک‌جانبه یا حتی دوجانبه برای مقابله با تهدیدی که جهانی است، کافی نیست. همکاری و هماهنگی‌های بین‌المللی برای محدود ساختن تروریست‌های بین‌المللی، لازم و ضروری است. بنابراین در این عرصه، رویکردی جهانی مورد نیاز است.

در این نوشتار به بررسی مفهوم و تعریف تروریسم، تاریخچه‌ی این پدیده و اقدامات سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی به منظور مقابله با این پدیده پرداخته خواهد شد.

هدف تحقیق

هدف نوشتار حاضر نقد و بررسی پدیده تروریسم در عرصه‌ی بین‌المللی و ارائه‌ی تعریفی جامع از این پدیده و اقدامات بین‌المللی صورت گرفته به منظور مبارزه با این پدیده می‌باشد.

پرسش تحقیق

۱. چه اقداماتی به منظور مقابله با پدیده تروریسم در عرصه‌ی بین‌المللی صورت گرفته است؟

۲. از لحاظ مفهومی پدیده تروریسم شامل چه اقداماتی می‌گردد؟

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر به صورت توصیفی- اسنادی (کتابخانه‌ای) می‌باشد و منابع مورد استفاده اعم از کتب، مقالات و مطالب مندرج بر روی سایت‌ها و خبرگزاری‌ها ابتدا جمع‌آوری شده و سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و پس از تجزیه و تحلیل در متن تحقیق منعکس شده است.

۱- مفهوم تروریسم

کاربرد واژه ترور به معنای ایجاد وحشت عمومی به دوران انقلاب کبیر فرانسه و رژیم ترور ژاکوبین‌ها در جمهوری اول (۱۹۷۲-۳) باز می‌گردد. (Pokempner, ۲۰۰۲). ولی در ادبیات سازمان‌های بین‌المللی این واژه نخستین بار در ماده اول کنوانسیون جلوگیری و مجازات تروریسم^۱ مصوب جامعه ملل در سال ۱۹۳۷ به کار

---

^۱. Convention on the prevention and punishment of Terrorism